ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

16. března 2010 *

Ve věci C-325/08,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 9. července 2008, došlým Soudnímu dvoru dne 17. července 2008, v řízení

Olympique Lyonnais SASP

proti

Olivier Bernard,

Newcastle UFC,

* Jednací jazyk: francouzština.

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, K. Lenaerts, předseda senátu, a P. Lindh, předsedkyně senátu, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, P. Kūris, E. Juhász, A. Borg Barthet a M. Ilešič (zpravodaj), soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,
vedoucí soudní kanceláře: M.-A. Gaudissart, vedoucí oddělení,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 5. května 2009,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Olympique Lyonnais SASP J.-J. Gatineauem, avocat,

– za Newcastle UFC společností SCP Celice-Blancpain-Soltner, avocats,

– za francouzskou vládu G. de Berguesem a A. Czubinski, jako zmocněnci,

– za italskou vládu I. Bruni, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s D. Del Gaizem, avvocato dello Stato,

– za nizozemskou vládu C. M. Wissels a M. de Gravem, jako zmocněnci,

– za vládu Spojeného království S. Ossowskim, jako zmocněncem, ve spolupráci s D. J. Rhee, barrister,

– za Komisi Evropských společenství M. Van Hoofem a G. Rozetem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 16. července 2009,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 39 ES.

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Olympique Lyonnais SASP (dále jen „Olympique Lyonnais“) a O. Bernardem, profesionálním hráčem fotbalu, jakož i Newcastle UFC, klubem založeným podle anglického práva, ve věci náhrady škody oběma posledně jmenovanými z důvodu, že O. Bernard údajně jednostranně porušil své závazky vyplývající z článku 23 charty profesionálního fotbalu Francouzské fotbalové federace pro ročník 1997/1998 (dále jen „charta“).

Právní rámec

Vnitrostátní právo

3 Zaměstnávání hráčů fotbalu bylo v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení ve Francii upraveno chartou, která měla povahu kolektivní smlouvy. Hlava III oddíl IV této charty se věnovala tzv. „nadějným hráčům", tedy hráčům ve věku mezi 16 a 22 lety, kteří byli na základě smlouvy na dobu určitou zaměstnáni profesionálním klubem jako vychovávaní hráči.

4 Charta ukládala „nadějným hráčům" povinnost, pokud to od nich klub, který je vychoval, požadoval, podepsat po ukončení výcviku první smlouvu profesionálního hráče s tímto klubem. Článek 23 charty ve znění použitelném na skutečnosti v původním řízení stanovil:

„[…]

Po uplynutí platnosti smlouvy [‚nadějného hráče'] za obvyklých podmínek je klub oprávněn požadovat po druhé straně podpis smlouvy profesionálního hráče.

[…]"

5 Charta neobsahovala pravidla pro náhradu škody klubu, který hráče vychoval, pro případ, že hráč po ukončení výcviku odmítl s tímto klubem podepsat smlouvu profesionálního hráče.

6 Klub, který hráče vychoval, však v takovém případě disponoval možností podat proti „nadějnému hráči" žalobu na náhradu škody na základě článku L. 122-3-8 francouzského zákoníku práce pro porušení smluvních závazků vyplývajících z článku 23 charty s cílem dosáhnout toho, aby byla uvedenému hráči uložena povinnost uhradit náhradu škody. Tento článek L. 122-3-8 ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení, stanovil:

„Od smlouvy na dobu určitou lze před uplynutím smluvní doby odstoupit výhradně v případě jejího závažného porušení nebo z důvodu vyšší moci, nedohodnou-li se strany jinak,

[…]

Porušení těchto ustanovení zaměstnancem poskytuje zaměstnavateli právo na náhradu škody odpovídající vzniklé újmě."

Spor v původním řízení a předběžné otázky

7 Olivier Bernard podepsal v roce 1997 na dobu tří sezón s účinností ode dne 1. července uvedeného roku jako „nadějný hráč" smlouvu s klubem Olympique Lyonnais.

8 Před uplynutím platnosti uvedené smlouvy Olympique Lyonnais nabídl O. Bernardovi uzavření smlouvy profesionálního hráče na dobu jednoho roku s počátkem od 1. července 2000.

9 Olivier Bernard odmítl uvedenou smlouvu podepsat a v srpnu 2000 uzavřel smlouvu profesionálního hráče s klubem Newcastle UFC.

10 Poté, co se Olympique Lyonnais dozvěděl o uzavření uvedené smlouvy, podal u conseil de prud'hommes (pracovního soudu) v Lyonu proti O. Bernardovi žalobu, kterou se domáhal, aby byla O. Bernardovi a klubu Newcastlu UFC uložena společně a nerozdílně povinnost nahradit škodu. Požadovaná výše náhrady činila 53 357,16 eur, což je podle předkládacího rozhodnutí částka odpovídající odměně, kterou by O. Bernard v průběhu jednoho roku obdržel, pokud by podepsal smlouvu nabídnutou klubem Olympique Lyonnais.

11 Conseil de prud'hommes měl za to, že O. Bernard jednostranně porušil smlouvu a uložil mu společně a nerozdílně s klubem Newcastle UFC povinnost nahradit klubu Olympique Lyonnais škodu ve výši 22 867,35 eur.

12 Cour d'appel (odvolací soud) v Lyonu tento rozsudek zrušil. V zásadě měl za to, že povinnost hráče podepsat po ukončení výcviku smlouvu profesionálního hráče s klubem, který ho vychoval, zahrnuje rovněž související zákaz, aby tento hráč podepsal takovou smlouvu s klubem z jiného členského státu, což je porušením článku 39 ES.

13 Olympique Lyonnais podal proti rozsudku cour d'appel v Lyonu kasační opravný prostředek.

14 Cour de cassation (nejvyšší soud) měl za to, že článek 23 charty nezakazuje jednoznačně mladému hráči uzavřít smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu, ale že účelem tohoto ustanovení je zabránit hráči takovou smlouvu podepsat nebo jej od toho odradit tím, že porušení tohoto ustanovení může vést k uložení povinnosti nahradit škodu.

15 Cour de cassation zdůraznil, že spor v původním řízení vyvolává obtíž při výkladu článku 39 ES, jelikož je třeba zodpovědět otázku, zda takové omezení může být odůvodněno cílem spočívajícím v podpoře náboru a výchovy mladých hráčů profesionálního fotbalu, který vyplývá z rozsudku ze dne 15. prosince 1995, Bosman (C-415/93, Recueil, s. I-4921).

16 Za těchto podmínek Cour de cassation rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) […] Brání zásada volného pohybu pracovníků stanovená [článkem 39 ES] ustanovení vnitrostátního práva, na základě něhož může být ‚nadějnému hráči', který po skončení období svého výcviku podepíše smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu Evropské unie, uložena náhrada škody?

2) Představuje v případě kladné odpovědi nutnost podporovat nábor a výcvik mladých profesionálních hráčů legitimní cíl nebo naléhavý důvod obecného zájmu, kterým lze takové omezení odůvodnit?"

K předběžným otázkám

17 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda jsou pravidla, na základě nichž se „nadějný hráč" vystavuje riziku uložení náhrady škody v případě, že po skončení období svého výcviku nepodepíše smlouvu profesionálního hráče s klubem, ve kterém výcvik absolvoval, nýbrž s klubem z jiného členského státu, omezením ve smyslu článku 45 SFEU, případně zda toto omezení může být odůvodněno nezbytností podporovat nábor a výcvik mladých hráčů.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

18 Podle Olympique Lyonnais není článek 23 charty překážkou výkonu volného pohybu „nadějného hráče" vzhledem k tomu, že tento hráč může při splnění podmínky uhrazení náhrady škody svému původnímu klubu svobodně podepsat smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu.

19 Klub Newcastle UFC, francouzská, italská i nizozemská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Komise Evropských společenství naopak tvrdí, že pravidla, jako jsou pravidla dotčená v původním řízení, jsou omezením volného pohybu pracovníků, jež je v zásadě zakázáno.

20 V případě, že by bylo rozhodnuto, že je článek 23 charty překážkou volnému pohybu „nadějných hráčů", má Olympique Lyonnais s odkazem na výše uvedený rozsudek Bosman za to, že toto ustanovení je odůvodněno nutností podpory náboru a výcviku mladých hráčů, neboť jeho jediným cílem je umožnit klubu, v němž hráč výcvik absolvoval, získat náhradu za náklady, které na výcvik vynaložil.

21 Klub Newcastle UFC naproti tomu tvrdí, že výše uvedený rozsudek Bosman jasně nahlížel na veškeré „náhrady za výcvik“ jako na omezení neslučitelná se zásadou volného pohybu pracovníků, a to vzhledem k tomu, že nábor a výcvik mladých hráčů nepředstavuje naléhavý důvod obecného zájmu způsobilý odůvodnit takové omezení. Klub Newcastle UFC měl krom toho za to, že je náhrada škody podle pravidel dotčených v původním řízení stanovována podle svévolných kritérií, která nejsou předem známa.

22 Francouzská, italská i nizozemská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Komise tvrdí, že podpora náboru a výcviku mladých hráčů jsou podle výše uvedeného rozsudku Bosman legitimním cílem.

23 Francouzská vláda však uvádí, že se náhrada škody, kterou může požadovat klub, ve kterém hráč absolvoval výcvik, podle pravidel dotčených v původním řízení, vypočte nikoliv v závislosti na nákladech vynaloženým na výcvik, ale v závislosti na újmě, kterou tento klub utrpěl. Taková pravidla podle této vlády, jakož i vlády Spojeného království nesplňují požadavek proporcionality.

24 Italská vláda má za to, že lze určitý systém odškodňování považovat za opatření přiměřené k dosažení cíle spočívajícího v podpoře náboru a výcviku mladých hráčů za předpokladu, že je výše náhrady škody stanovována na základě přesně určených parametrů a vypočítávána v závislosti na nákladech vynaložených klubem, v němž hráč výcvik absolvoval. Tato vláda zdůrazňuje, že možnost domáhat se „náhrady za výcvik“ má zvláštní význam zejména pro malé kluby, které mají omezenou strukturu i rozpočet.

25 Francouzská a italská vláda a vláda Spojeného království, jakož i Komise mimoto odkazují na předpisy Mezinárodní fotbalové federace (FIFA) o statusu a přestupech hráčů, které vstoupily v platnost v průběhu roku 2001, tedy po období rozhodném pro skutkový stav v původním řízení. Tyto předpisy obsahují ustanovení o výpočtu „náhrady za výcvik“, která se použijí v situacích, kdy hráč po skončení svého výcviku

v určitém klubu v určitém členském státě podepíše smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu. Tato ustanovení jsou podle francouzské vlády, vlády Spojeného království i Komise slučitelná se zásadou proporcionality.

26 Nizozemská vláda uvádí obecněji, že existují důvody obecného zájmu vztahující se k cíli spočívajícímu v zajištění výcviku, které jsou způsobilé odůvodnit právní úpravu, na základě níž je zaměstnavatel, který poskytl zaměstnanci výcvik, oprávněn od tohoto zaměstnance požadovat, aby pro něj zůstal činný, nebo mu v případě nesplnění této povinnosti uhradil náhradu škody. Nizozemská vláda má za to, že náhrada škody musí, aby byla přiměřená, splňovat dvě podmínky ukládající, aby jednak částka k úhradě byla vypočtena v závislosti na nákladech vynaložených zaměstnavatelem na výcvik hráče, a jednak bylo zohledněno, jakou měrou mohl zaměstnavatel z tohoto výcviku těžit, a období, po něž z něj mohl mít prospěch.

Závěry Soudního dvora

K existenci omezení volného pohybu pracovníků

27 Nejprve je třeba připomenout, že s ohledem na cíle Unie spadá výkon sportovní činnosti do působnosti práva Unie tehdy, pokud představuje hospodářskou činnost (viz zejména výše uvedený rozsudek Bosman, bod 73, jakož i rozsudek ze dne 18. července 2006, Meca-Medina a Majcen v. Komise, C-519/04 P, Sb. rozh. s. I-6991, bod 22).

28 Pokud tedy má sportovní činnost povahu závislé činnosti nebo poskytování služeb za odměnu, což je případ poloprofesionálních nebo profesionálních sportovců, vztahují se na ni konkrétně ustanovení článku 45 SFEU a následujících nebo článku 56

SFEU a následujících (viz zejména výše uvedený rozsudek Meca-Medina a Majcen v. Komise, bod 23 a citovaná judikatura).

29 V projednávaném případě je nesporné, že závislá činnost O. Bernarda spadá do působnosti článku 45 SFEU.

30 Dále je třeba připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že článek 45 SFEU se vztahuje nejen na činnost veřejných orgánů, ale rovněž na pravidla jakékoli jiné povahy, jejichž cílem je kolektivním způsobem upravit závislou činnost (viz výše uvedený rozsudek Bosman, bod 82 a citovaná judikatura).

31 Vzhledem k tomu, že pracovní podmínky jsou v různých členských státech upraveny jak zákonnými a podzákonnými ustanoveními, tak kolektivními smlouvami a jinými akty uzavřenými nebo přijatými osobami soukromého práva, mohly by omezením zákazů stanovených v článku 45 SFEU na akty orgánů veřejné správy vzniknout rozdíly v používání tohoto článku (viz výše uvedený rozsudek Bosman, bod 84).

32 V projednávané věci z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že charta má povahu vnitrostátní kolektivní smlouvy, takže spadá do působnosti článku 45 SFEU.

33 Konečně, co se týče otázky, zda taková vnitrostátní právní úprava, jako je právní úprava, která je předmětem věci v původním řízení, představuje omezení ve smyslu

článku 45 SFEU, je třeba připomenout, že cílem všech ustanovení Smlouvy o FEU týkajících se volného pohybu osob je usnadnit státním příslušníkům členských států výkon veškerých profesních činností na území Unie a že tato ustanovení brání přijetí opatření, která by mohla znevýhodňovat tyto státní příslušníky, chtějí-li vykonávat hospodářskou činnost na území jiného členského státu (viz zejména výše uvedený rozsudek Bosman, bod 94; rozsudky ze dne 17. března 2005, Kranemann, C-109/04, Sb. rozh. s. I-2421, bod 25, a ze dne 11. ledna 2007, ITC, C-208/05, Sb. rozh. s. I-181, bod 31).

34 Ustanovení vnitrostátních předpisů, které pracovníkovi, který je příslušníkem určitého členského státu, brání opustit stát svého původu za účelem výkonu svého práva na volný pohyb nebo jej od toho odrazují, jsou tudíž omezeními této svobody, i když jsou používána nezávisle na státní příslušnosti dotčených pracovníků (viz zejména výše uvedené rozsudky Bosman, bod 96; Kranemann, bod 26, a ITC, bod 33).

35 Je nutné konstatovat, že pravidla, jako jsou pravidla v původním řízení, podle nichž je „nadějný hráč“ po skončení období svého výcviku povinen uzavřít svou první smlouvu profesionálního hráče s klubem, jenž mu poskytl výcvik, neboť jinak je povinen klubu nahradit škodu, jsou způsobilá tohoto hráče odradit od výkonu svého práva na volný pohyb.

36 Ačkoliv je, jak tvrdí klub Olympique Lyonnais, pravda, že taková pravidla tomuto hráči nebrání jednoznačně v tom, aby podepsal smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu, činí nicméně výkon tohoto práva méně atraktivním.

37 V důsledku toho jsou tato pravidla omezením volného pohybu pracovníků, jenž je uvnitř Unie zajištěn na základě článku 45 SFEU.

K odůvodnění omezení volného pohybu pracovníků

38 Opatření, které je na překážku volnému pohybu pracovníků, může být přípustné pouze tehdy, jestliže sleduje legitimní cíl slučitelný se Smlouvou a je odůvodněno naléhavými důvody obecného zájmu. Je však v takovém případě ještě třeba, aby aplikace takového opatření byla způsobilá zaručit uskutečnění dotčeného cíle a nepřekračovala meze toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné (viz zejména rozsudek ze dne 31. března 1993, Kraus, C-19/92, Sb. rozh. s. I-1663, bod 32, jakož i výše uvedené rozsudky Bosman, bod 104; Kranemann, bod 33, a ITC, bod 37).

39 Co se týče profesionálního sportu, Soudní dvůr již měl příležitost konstatovat, že vzhledem k značnému sociálnímu významu sportovní činnosti a zvláště fotbalu v Unii je třeba cíl spočívající v náboru a výchovy mladých hráčů uznat jako legitimní (viz výše uvedený rozsudek Bosman, bod 106).

40 Jak uvedla generální advokátka v bodech 30 a 47 svého stanoviska, za účelem přezkumu, zda je systém, který omezuje právo na volný pohyb těchto hráčů, způsobilý zaručit dosažení uvedeného cíle a nepřekračuje míru toho, co je k jeho dosažení nezbytné, je třeba vzít v úvahu specifický ráz sportu obecně a fotbalu zvláště, jakož i jejich sociální a výchovnou funkci. Význam těchto oblastí činnosti je mimoto zdůrazněn jejich uvedením v čl. 165 odst. 1 druhém pododstavci SFEU.

41 V tomto ohledu je třeba uznat, že – jak již Soudní dvůr rozhodl – perspektiva, že fotbalové kluby získají náhradu za výchovu hráčů, je s to tyto kluby motivovat k hledání talentů a zajišťování výcviku mladých hráčů (viz výše uvedený rozsudek Bosman, bod 108).

42 Pro výnosy, kterých kluby, jež hráče vychovávají, dosáhnou z investic vynaložených za tímto účelem, je charakteristické, že mají proměnlivou povahu vzhledem k tomu, že tyto kluby nesou náklady týkající se všech mladých hráčů, které nabírají a které případně i po několik let vychovávají, zatímco pouze část těchto hráčů poté nastoupí profesionální kariéru, ať v rámci klubu, které je vychovaly, nebo v klubu jiném (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Bosman, bod 109).

43 Krom toho náklady vynaložené na výchovu mladých hráčů jsou zpravidla jen částečně kompenzovány prospěchem, který mohou tito hráči v průběhu své výchovy přinést klubu, který je vychovává.

44 Za těchto podmínek, pokud by kluby, které mladé hráče vychovávají, nebyly s to získat náhradu takto vynaložených nákladů v případě, že hráč po skončení své výchovy uzavře smlouvu profesionálního hráče s jiným klubem, mohlo by je to odrazovat od investic do výchovy mladých hráčů. To platí zvláště pro malé kluby, jejichž investice do náboru a výchovy mladých hráčů mají na místní úrovni podstatný význam pro naplnění sociální a výchovné funkce sportu.

45 Z toho vyplývá, že systém, který stanoví úhradu náhrady za výcvik v případě, že mladý hráč podepíše po skončení svého výcviku smlouvu profesionálního hráče s jiným klubem, než ve kterém absolvoval výcvik, lze v zásadě odůvodnit cílem spočívajícím v podpoře náboru a výcviku mladých hráčů. Takový systém nicméně musí být skutečně způsobilý naplnit uvedený cíl a být s ohledem na něj přiměřený, přičemž musí být vzaty v úvahu náklady vynaložené klubem na výcvik jak budoucích profesionálních hráčů, tak hráčů, kteří se takovými hráči nikdy nestanou (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Bosman, bod 109).

46 Pokud jde o pravidla, jako jsou pravidla dotčená v původním řízení, z bodů 4 a 6 tohoto rozsudku vyplývá, že je pro tato pravidla charakteristické, že je klubu, jenž hráči poskytl výcvik, hrazena nikoliv náhrada za výcvik, ale náhrada škody, za kterou

odpovídá dotyčný hráč z důvodu porušení svých smluvních závazků a jejíž výše je určována nezávisle na skutečných nákladech vynaložených na výcvik uvedeným klubem.

47 Jak uvedla francouzská vláda, výše této náhrady škody je na základě článku L. 122-3-8 francouzského zákoníku práce vypočítávána nikoliv v závislosti na nákladech na výcvik, které klub, jenž hráči výcvik poskytl, vynaložil, ale vzhledem k celkové škodě, která byla tomuto klubu způsobena. Mimoto, jak uvedl klub Newcastle UFC, částka vyjadřující způsobenou újmu byla určena na základě posouzení založeného na kritériích, která nebyla stanovena předem.

48 Za těchto podmínek překročil výhled na získání takové náhrady škody míru toho, co bylo pro podporu náboru a výcviku mladých hráčů, jakož i financování těchto činností, nezbytné.

49 S ohledem na výše uvedené je třeba na položené otázky odpovědět tak, že článek 45 SFEU nebrání systému, který za účelem naplnění cíle spočívajícího v náboru a výcviku mladých hráčů zaručuje odškodnění klubu, který hráči poskytl výcvik, v případě, že mladý hráč podepíše po skončení svého výcviku smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu, pod podmínkou, že je tento systém způsobilý zaručit naplnění uvedeného cíle a nepřekračuje míru toho, co je k jeho dosažení nezbytné.

50 Taková pravidla, jako jsou pravidla dotčená v původním řízení, na základě nichž se „nadějný hráč“, který po skončení svého výcviku podepíše smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu, vystavuje povinnosti uhradit náhradu škody,

jejíž výše je nezávislá na skutečných nákladech na výcvik, nejsou nezbytná k zajištění naplnění uvedeného cíle.

K nákladům řízení

51 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Článek 45 SFEU nebrání systému, který za účelem naplnění cíle spočívajícího v náboru a výcviku mladých hráčů zaručuje odškodnění klubu, který hráči poskytl výcvik, v případě, že mladý hráč podepíše po skončení svého výcviku smlouvu profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu, pod podmínkou, že je tento systém způsobilý zaručit naplnění uvedeného cíle a nepřekračuje míru toho, co je k jeho dosažení nezbytné.

Taková pravidla, jako jsou pravidla dotčená v původním řízení, na základě nichž se „nadějný hráč", který po skončení svého výcviku podepíše smlouvu

profesionálního hráče s klubem z jiného členského státu, vystavuje povinnosti uhradit náhradu škody, jejíž výše je nezávislá na skutečných nákladech na výcvik, nejsou nezbytná k zajištění naplnění uvedeného cíle.

Podpisy.